

СИЛАБУС КУРСУ

Безпека життєдіяльності та основи охорони праці

Ступінь вищої освіти – бакалавр

Освітньо-професійна програма «Політологія»

Рік навчання: 4, Семестр: 7

Кількість кредитів: 3

Мова викладання: українська

Вид контролю: залік

Розробник: Юсіна Ганна Леонідівна, доцент каф. ХіОП, к.х.н.,

	<p>Місце знаходження робочого місця та контакти викладача: ДДМА, 1 корпус, ауд. 1410, телефон: 41-67-01; E-mail: dgmachemistry@gmail.com</p>
--	--

Опис навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни є засвоєння навчальної інформації та формування компетенції з рішення питань безпеки життєдіяльності та охорони праці в професійній діяльності – формування системи теоретичних та практичних знань з правових, економічних та організаційних питань захисту людей від впливу негативних факторів навколишнього середовища та праці, необхідних для творчого рішення питань, пов'язаних з опрацюванням і вибором технології і устаткування, які виключають або доводять до мінімуму виробничий травматизм і фахове захворювання, а також забезпечують охорону навколишнього середовища.

Завдання курсу:

- 1 Сформувати знання про небезпечні і шкідливі чинники середовища і наслідки їхніх негативних дій,
- 2 Сформувати знання про засоби і методи підвищення безпеки і екологічності технічних засобів і технологічних процесів,
- 3 Оволодіти основами законодавства з охорони праці, обов'язків роботодавців по організації охорони праці на підприємствах, підходів і рішень по поліпшенню умов праці на виробництві;
- 4 Сформувати знання про причини виникнення шкідливостей і небезпек на виробництві і основні заходи по ліквідації та зменшенню їх впливу на працюючих, а також правила безпеки при конструюванні і експлуатації виробничого устаткування
- 5 Сформувати уміння визначати вимоги норм, вимірювати і розраховувати фактичні величини виробничих небезпек і шкідливостей, шляхи зниження їх негативного впливу на працюючих;
- 6 Оволодіти навичками проведення різноманітних видів інструктажів по охороні праці, опрацювання інструкцій по технічній безпеки;
- 7 Сформувати уміння застосування первинних засобів вогнегасіння, проведення протипожежних інструктажів.
- 8 Сформувати уміння практичного здійснення заходів підвищення безпеки і екологічності технічних засобів і технологічних процесів.

Для виконання залікових вимог необхідно засвоїти теоретичні відомості, оволодіти відповідними уміннями і навичками, виконати індивідуальне розрахункове завдання, виконати та захистити лабораторні роботи.

Вивчення дисципліни передбачає:

- опрацювання засобів прогнозування, вияву та ідентифікації негативних факторів в системі "людина - середовище проживання";
- вивчення впливу цих чинників на людину і навколишнє середовище;
- вивчення завдань охорони праці, основних законодавчих актів, закону України про охорону праці, організацію нагляду і контролю по охороні праці на підприємствах, загальні вимоги до пристрою підприємств і цехів;
- вивчення основних і додаткових засобів захисту працюючих від впливу найбільш широко поширених на виробництві шкідливостей та небезпек;
- вивчення вимог до промислової санітарії і техніки безпеки до устатку-

вання і технологічних процесів;

- вивчення організації служби пожежної безпеки, засоби оцінки пожежної небезпеки і заходи по забезпеченню пожежної безпеки на виробництві.

Основні загальні компетенції

Основні загальні компетенції

В результаті вивчення дисципліни бакалаври з відповідних спеціальностей та напрямів підготовки повинні бути здатними до вирішення професійних задач діяльності, пов'язаних з забезпеченням життя, здоров'я і працездатності під час роботи та мати такі основні загальні компетенції з питань безпеки життєдіяльності та охорони праці:

Загальні компетенції:

- здатність бути критичним і самокритичним;
- здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Програмні результати навчання:

- розуміти предметну область, етичні та правові засади професійної діяльності;
- знати свої права та обов'язки як члена демократичного суспільства та використовувати їх у професійній діяльності;
- студент здатний показувати навички самостійної роботи, демонструвати критичне та самокритичне мислення.

Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.
Змістовий модуль 1. Безпека життєдіяльності						
Тема 1 Предмет БЖД, його мета. Основні положення теорії ризику	10	1	3	-	-	6
Тема 2 Людина як елемент системи "людина – середовище мешкання", психологічні чинники в питаннях безпеки	9,5	0,5	2	-	-	7
Тема 3 Основи забезпечення БЖД	9,5	0,5	2	-	-	7
Разом за змістовим модулем 1	29	2,0	7	-	-	20
Змістовий модуль 2. Законодавча охорона праці						
Тема 4 Мета і завдання «Охорони праці». Законодавчі акти про охорону праці	7	2	-			5
Тема 5 Правові та організаційні питання охорони праці	9	4	-		-	5
Разом за змістовим модулем 2	16	6	-	-		10

Змістовий модуль 3. Забезпечення безпеки праці						
Тема 6 Оздоровлення повітряного середовища	10	2	–	2	-	6
Тема 7 Захист від шуму, вібрації, ультразвуку та випромінювання	8	1	–	1	-	6
Тема 8 Виробниче освітлення	10	2	–	2	-	6
Тема 9 Електробезпека	9	1	–	2		6
Тема 10 Пожежна безпека	7	1	–	1		6
Разом за змістовим модулем 3	45	7	–	8	-	30
Усього годин	90	15	7	8	-	60

Лабораторні роботи

З метою закріплення знань, які одержали студенти при вивченні дисципліни, та формування навичок практичної оцінки умов праці на робочих місцях виконуються лабораторні роботи.

№	Найменування роботи	Кількість годин
4	Пожежонебезпечні властивості матеріалів і речовин. Первинні засоби пожежогасіння	1
5	Вимірювання і розрахунок основних параметрів виробничого шуму	1
6	Дослідження метеорологічних умов виробничих приміщень	2
7	Дослідження характеристик промислового освітлення	2
8	Дослідження електробезпеки в мережах трьохфазного струму напругою до 1000В	2
Разом		8

Практичні роботи

№	Найменування роботи	Кількість годин
1	Оцінка викидів токсичних речовин промисловими об'єктами	3
2	Аналіз ступеня ризику технічної системи	2
3	Критерії оцінки діяльності оператора	2
Разом		7

Самостійна робота

Назва теми	Кількість годин
1. Предмет БЖД, його мета. Основні положення теорії ризику	5
2. Людина як елемент системи "людина – середовище мешкання", психологічні чинники в питаннях безпеки	5
3. Основи забезпечення БЖД	5
4. Мета і завдання «Охорони праці». Законодавчі акти про охорону праці	5
5. Правові та організаційні питання охорони праці	5
6. Оздоровлення повітряного середовища	6

7. Захист від шуму, вібрації, ультразвуку та випромінювання	6
8. Виробниче освітлення	6
9. Електробезпека	6
10. Пожежна безпека	5
Разом	54

Індивідуальні розрахункові завдання

З метою перевірки поглиблення ступені засвоєння матеріалу виконуються розрахункові роботи за темами:

- оцінка негативного впливу промислового об'єкту на навколишнє середовище;
- оцінка акустичних характеристик виробничого приміщення;
- розрахунок характеристик вентиляційної установки;
- розрахунок штучного освітлення виробничого приміщення;
- розрахунок системи захисного заземлення;
- оцінка коефіцієнта безпеки виробничого устаткування;
- аналіз умов праці на виробництві;
- розрахунок та оцінка заходів з забезпечення санітарно-гігієнічних умов праці.

Розрахункові роботи виконуються самостійно відповідно до варіанту та захищаються на лабораторних заняттях.

Методи навчання

За джерелами знань використовуються такі методи навчання: словесні – розповідь, пояснення, лекція, інструктаж; наочні – демонстрація, ілюстрація; практичні – лабораторна робота, реферат.

За характером логіки пізнання використовуються такі методи: аналітичний, синтетичний, аналітико-синтетичний, індуктивний, дедуктивний.

За рівнем самостійної розумової діяльності використовуються методи: проблемний, частково-пошуковий, дослідницький.

Для поліпшення викладання лекційного матеріалу передбачено використання кожним студентом під час лекції індивідуального графічно-табличного матеріалу, який наведено у навчальному посібнику [1].

Викладання дисципліни передбачає також використання ТЗН та ПЕОМ в учбовому процесі, а саме комп'ютерних слайдів.

Методи контролю

Контроль знань студентів передбачає проведення поточного і підсумкового контролю.

Поточний контроль знань студентів включає наступні види:

- захист кожної лабораторної роботи (тестування чи усний захист);
- виконання розрахункової роботи «Оцінка негативного впливу промислового об'єкту на навколишнє середовище»;

- письмові контрольні роботи з кожного модуля дисципліни (тестування). Підсумковий контроль знань включає наступні види:
- контроль за результатами виконання та захисту лабораторних робіт та індивідуальних завдань, виконання контрольних робіт (тестування, рішення практичних завдань);
- модульний контроль (перевірка рівня засвоєння теоретичного матеріалу);
- залік (письмовий) після завершення вивчення дисципліни наприкінці семестру (перевірка рівня засвоєння теоретичного матеріалу та рішення практичних завдань).

Критерії оцінювання знань студентів

Формою контролю є накопичувальна система. Складання дисципліни передбачає виконання студентом комплексу заходів, запланованих кафедрою і передбачених семестровим графіком навчального процесу та контролю знань студентів, затверджених деканом факультету.

Підсумкова оцінка за дисципліну виставляється за 100-бальною шкалою. При умові, що студент успішно здає всі контрольні точки, набравши з кожної з них не менше мінімальної кількості балів, необхідної для зарахування відповідної контрольної точки, виконує та успішно захищає лабораторні роботи, самостійно виконує і успішно захищає індивідуальні завдання, та має за результатами роботи в триместрі підсумковий рейтинг не менше 55 балів, то за бажанням студента в залежності від суми набраних балів йому виставляється підсумкова залікова оцінка за національною шкалою і шкалою ECTS. Переведення набраних студентом балів за 100-бальною шкалою в оцінки за національною (5-бальною) шкалою та шкалою ECTS здійснюється в відповідності до таблиці:

Рейтинг студента за 100-бальною шкалою	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ESTS
90-100 балів	відмінно	A
81-89 балів	добре	B
75-80 балів	добре	C
65-74 балів	задовільно	D
55-64 балів	задовільно	E
30-54 балів	незадовільно з можливістю повторного складання	FX
1-29 балів	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	F

Контрольні роботи з теоретичної та практичної частин дисципліни за змі-

стовними модулями розподілені таким чином:

№	№ змістовного модуля	Теми контрольної роботи	Кількість балів	
			max	min
1		Виконання розрахункової роботи «Оцінка негативного впливу промислового об'єкта на навколишнє середовище»	15	10
2	1	КР1 за темами « Предмет БЖД, його мета. Основні положення теорії ризику», «Людина як елемент системи "людина – середовище мешкання", психологічні чинники в питаннях безпеки», «Основи забезпечення БЖД»	20	10
3	2	КР2 за темами «Мета і завдання «Охорони праці». Законодавчі акти про охорону праці», «Правові та організаційні питання охорони праці»	20	10
4	3	Виконання та захист лабораторних робіт	25	15
5	3	КР3 за темами «Оздоровлення повітряного середовища», «Захист від шуму, вібрації, ультразвуку та випромінювання», «Виробниче освітлення», «Електробезпека», «Пожежна безпека», «Безпека технологічних процесів та обладнання»	20	10
Всього			100	55

Методичне забезпечення

1. Забезпечення безпеки життєдіяльності. Довідковий посібник. / Дементій Л.В., Юсіна А.Л. – Краматорськ: ДДМА, 2008. – 300 с. ISBN 978-966-379-244-6.
2. Холмовой Ю. П., Гончарова С. А., Бакланов О. М. Безпека життєдіяльності – Краматорськ : ДДМА, 2008. – 100 с. ISBN 978-966-379-327-6.
3. Юсіна Г. Л. Правові питання охорони праці : посібник / Г. Л. Юсіна, Г. О. Санталова. – Краматорськ : ДДМА, 2020. – 159 с. ISBN 978-966-379- 922-3
4. Дементій Л. В. Безпека життєдіяльності й охорона праці. Частина 2. Лабораторний практикум / Дементій Л. В., Юсіна Г. Л., Санталова Г. О. – Краматорськ : ДГМА, 2011. – 172 с.
5. Безпека життєдіяльності : методичні вказівки до організації самостійної роботи студентів усіх спеціальностей денної та заочної форм навчання / уклад. Г. О. Санталова. – Краматорськ : ДДМА, 2014. – 48 с.
6. Охорона праці : методичні вказівки до організації самостійної роботи студентів усіх спеціальностей денної форми навчання / уклад. Г. О. Санталова. – Краматорськ : ДДМА, 2016. – 68 с.

Рекомендована література

1. Закон України «Про охорону праці». – К.: Основа, 2003. - 56 с.
2. Жидецький В.Ц. Основи охорони праці. - Львів: Афіша, 2000. – 350 с.
3. Основи охорони праці: підручник / К. Н. Ткачук, М. О. Халімовський, В. В. Зацарний та ін. – 2-ге видання. – К. : Основа, 2006 – 448 с.
4. Основи охорони праці: підручник / Запорожець О І., Протоєрейський О. С., Франчук Г. М., Боровик І. М. – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 264 с.
5. Основи охорони праці / В. В. Березуцький, Т. С. Бондаренко, Г. Г. Валенко та ін.; за ред. проф. В.В. Березуцького. – Х. :Факт, 2005. – 480 с.
6. Русаловський, А. В. Правові та організаційні питання охорони праці: навч. посіб. / Русаловський А. В. – 4-те вид., допов. і перероб. – К. : Університет «Україна», 2009. – 295 с.
7. Охорона праці: навч. посіб. / З. М. Яремко, С. В. Тимошук, О. І. Третьяк, Р. М. Ковтун; за ред. проф. З. М. Яремка. – Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2010. – 374 с.
8. Охорона праці. Курс лекцій. Практикум: навч. посіб. / Катренко Л. А., Кіт Ю. В., Пістун І. П. – Суми : Університетська книга, 2009. – 540 с.
9. Основи охорони праці / Гандзюк М. П., Желібо Є. П., Халімовський М. О. – К. : Каравела, 2004. – 408 с.
10. Практикум з охорони праці: Навч. посібник / За ред. В.П.

Інформаційні ресурси

1. <http://www.dnopr.kiev.ua> - Офіційний сайт Державної служби гірничого нагляду.
  2. <http://www.mon.gov.ua>- Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України.
  3. <https://www.dsns.gov.ua> - Офіційний сайт Державної служби України з надзвичайних ситуацій
  4. <http://www.fssu.gov.ua> - Офіційний сайт Фонду соціального страхування України.
  5. <http://www.nau.ua> - Інформаційно-пошукова правова система «Нормативні акти України (НАУ)».
  6. <http://www.budinfo.com.ua>- Портал «Україна строительная: строительные компании Украины, строительные стандарты: ДБН ГОСТ ДСТУ».
  7. <http://ohoronapraci.kiev.ua> журнал «Охорона праці»
  8. <https://oprpb.com.ua> журнал «Охорона праці і пожежна безпека»
-

8. <http://www.budinfo.com.ua>- Портал «Украина строительная: строительные компании Украины, строительные стандарты: ДБН ГОСТ ДСТУ».
9. <http://www.tehdoc.ru> - Интернет-проект «Техдок.ру» - ресурс, посвященный вопросам охраны труда и промышленной безопасности.
10. <http://www.gazeta.asot.ru> - Электронная версия газеты «Безопасность Труда и Жизни».
11. <http://ohoronapraci.kiev.ua> журнал «Охорона праці»
12. <https://oppb.com.ua> журнал «Охорона праці і пожежна безпека»

Електронний ресурс

<http://moodle.dgma.donetsk.ua/course/view.php?id=547>